

Drs. A. Boers

PR No. 18-89

**RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE
GROENTETEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND
OVER 1989**

Juli 1991

**Landbouw-Economisch Instituut
Afdeling Tuinbouw**

REFERAAT

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT ONDER GLAS IN NEDERLAND OVER 1989

Boers, A.

Den Haag, Landbouw-Economisch Instituut (LEI-DLO), 1991

Periodieke Rapportage 18-89

ISSN 0921-4232

29 p., 7 tab.

Deze publikatie geeft informatie over de rentabiliteit, het inkomen, het financieringsgedrag en de vermogenspositie. De bedrijven hadden gemiddeld een verlies van f 6.880,- dat is 1% van de kosten, evenals in 1988.

Het totaal gezinsinkomen bedroeg f 104.270,- per ondernemer (in 1988 f 103.240,-). Na aftrek van het saldo van de persoonlijke belastingen, de WIR-premie en de premieheffing bleef er f 72.880,- over als besteedbaar inkomen voor gezin en bedrijf. De besparing bedroeg f 21.090,- per ondernemer.

Per bedrijf kwam f 112.460,- aan eigen middelen ter beschikking (in 1988 f 100.870,-). Het vreemd vermogen nam toe met f 164.560,- zodat totaal f 277.020,- aan middelen ter beschikking kwam. Op leningen o/g werd f 58.920,- afgelost en de bruto-investeringen bedroegen f 170.270,- (in 1988 f 126.710,-).

In het rapport zijn de cijfers gegroepeerd naar: produktierichting en geografische ligging.

Rentabiliteit/Inkomen/Financiering/Groenteteelt onder glas in Nederland

Overname van de inhoud toegestaan, mits met duidelijke bronvermelding.

Inhoud

	Blz.
1. OPZET EN METHODE VAN HET ONDERZOEK	5
1.1 Doel	5
1.2 De steekproef	5
1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek	6
1.4 Omzetbelasting	7
1.5 Leeswijzer	7
2. KERNCIJFERS OVER DE BEDRIJFSUITKOMSTEN IN 1987 TOT EN MET 1989	8
Tabellen	
2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1987 tot en met 1989	8
2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf per ondernemer in 1987 tot en met 1989	8
2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in gulden per vierkante meter glas	9
3. DE BEDRIJFSRESULTATEN, INKOMEN, BESTEDING EN BESPARING, HERKOMST EN BESTEDING VAN MIDDELEN EN DE BALANSEN IN 1987 TOT EN MET 1989	10
Tabellen	
3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf	10
3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	10
3.3 Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf	11
3.4 Balansen per 31 december per bedrijf	11
BIJLAGEN	13
1. Grondgebruik over 1989	14
2. Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1989	15
3. Bedrijfsresultaten over 1989	16
4. Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten	17
5. Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1989	18
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer	19
7. Spreiding van de besparing	20
8. Herkomst van de middelen	21
9. Besteding van de middelen	22
10. Spreiding van de bruto-investeringen	23
11. Balans per 31 december 1989	24

INHOUD (vervolg)

	Blz.
12. Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december en de vermogensvergelijking	25
13. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen per 31 december 1989	26
14. Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn per 31 december 1989	27
15. Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten	28

1. Opzet en methode van het onderzoek

1.1 Doel

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie. Het onderzoek wordt uitgevoerd in acht takken van tuinbouw, te weten:

1. groenteteelt onder glas;
2. snijbloemen onder glas;
3. potplantenteelt onder glas;
4. champignonteelt;
5. fruitteelt;
6. groenteteelt in de open grond;
7. bloembollenteelt;
8. boomkwekerij.

Van de onder 1 t/m 7 genoemde takken van tuinbouw worden ramingen van de rentabiliteit gemaakt die in de laatste maanden van het resp. boekjaar of oogstjaar worden gepubliceerd. Deze ramingen worden gevolgd door "voorlopige cijfers" van de rentabiliteit die worden opgenomen in het: "Landbouw-Economisch Bericht". De cijfers in dit rapport hebben een definitief karakter. Dit onderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Natuurbeheer, Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

1.2 De steekproef

De cijfers over de rentabiliteit en de financiering zijn gebaseerd op boekhoudingen die door het LEI zijn samengesteld van steekproefbedrijven.

De steekproef ten behoeve van dit onderzoek is met ingang van het boekjaar 1989 vernieuwd en is gebaseerd op de Landbouwtelling 1986. Als gevolg van de steekproefvernieuwing in 1989, kan een vergelijking met cijfers van de voorafgaande jaren - op onderdelen - verschillen. Op basis van de Landbouwtelling 1989 is voornoemde steekproef bijgesteld.

De populatie - waaruit de steekproef voor de groenteteelt onder glas is samengesteld - bestaat uit bedrijven:

- a. waarvan de ondernemer een agrarisch hoofdberoep heeft;

- b. met een bedrijfsomvang van 16 nge 1) en meer;
- c. waarvan 66 2/3% en meer van de nge betrekking heeft op groenteteelt onder glas;

Aan deze criteria voldeden - volgens de Landbouwtelling 1989 - 3.757 bedrijven. Om de verhouding tussen het aantal steekproefbedrijven en de betrouwbaarheid van de uitkomsten te begunstigen zijn de bedrijven van de populatie - dat is het totaal van de bedrijven waarvoor de steekproef representatief is - bemonsterd met verschillende steekproefpercentages 2).

- a. 1,4% voor bedrijven met 16-100 nge in het Zuidhollands Glas-district;
- b. 2,7% voor bedrijven met 100-180 nge in het Zuidhollands Glas-district;
- c. 5,4% voor bedrijven met 180 nge en meer in het Zuidhollands Glasdistrict;
- d. 1,4% voor bedrijven met 16-100 nge in overig Nederland;
- e. 4,4% voor bedrijven met 100-180 nge in overig Nederland;
- f. 5,4% voor bedrijven met 180 nge en meer in overig Nederland.

In het boekjaar 1989 konden 85 bedrijven in het onderzoek worden betrokken. Deze steekproefbedrijven vertegenwoordigen een populatie van 3.388 bedrijven met een glasoppervlakte van 3.690 ha. De landelijke oppervlakte met groente onder glas bedroeg in 1989 4.415 ha. Met dit onderzoek wordt hiervan 84% gerepresenteerd.

1.3 Uitgangspunten voor het onderzoek

Voor alle bedrijven is een bedrijfseconomische boekhouding samengesteld. Dit betekent dat:

- de arbeid van de ondernemers en de gezinsleden is gewaardeerd op CAO-basis inclusief het werkgeversaandeel in de sociale lasten.

De gecalculeerde arbeidskosten bedroegen per uur voor ondernemers f 30,80, voor mannelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder afhankelijk van functiejaren f 26,40 tot f 29,- voor vrouwelijke gezinsleden van 22 jaar en ouder f 20,20, voor jeugdigen een evenredig lager bedrag;

-
- 1) De omvang van een agrarisch bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen binnen een bedrijf kan worden uitgedrukt in nge (Nederlandse Grootte Eenheid). 1 nge is gelijk aan 1.000 bss. Onder bruto-standaard-saldi (bss) wordt verstaan de normatieve opbrengsten van een produkt minus de direct variabele kosten.
 - 2) De populatie waarop deze steekproef oorspronkelijk is gebaseerd, is beschreven in "Mededeling no. 405".

- over het geïnvesteerde vermogen een rente is gecalculeerd van 7% met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten waarvoor 2,5% is berekend;
- de afschrijving op de duurzame slijtende produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- de insteekkosten van vaste plantopstanden onder de kosten zijn opgenomen. Het grootste deel van dit bedrag is tegengeboekt onder de opbrengsten op de rekening "aanwas vaste plantopstanden". In de produktieve periode van de vaste plantopstanden wordt jaarlijks een afschrijving berekend;
- de waarde van de grond normatief is vastgesteld op basis van een actuele waarde die afhankelijk van het gebied, varieert van f 35.000,- tot f 335.000,- per ha;
- de slijtende duurzame produktiemiddelen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van de nieuwwaarde;
- de woonhuizen zijn gewaardeerd tegen boekwaarde op basis van herbouwwaarde.

In de bedrijfseconomische boekhoudingen is geen rekening gehouden met:

- de vergoeding voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kostenelement maakt derhalve deel uit van het netto-bedrijfsresultaat. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfseconomische winst;
- de nog te betalen persoonlijke belasting en premieheffing.

1.4 Omzetbelasting

73% van de bedrijven heeft gekozen voor de "ondernemersregeling" in de zin van de wet op de omzetbelasting; dit betekent dat voor deze bedrijven de kosten, de opbrengsten, de investeringen en de waardering van de duurzame slijtende produktiemiddelen exclusief omzetbelasting zijn opgenomen. Voor de resterende bedrijven die onder de "Landbouwregeling" vallen is alles inclusief omzetbelasting opgenomen.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 zijn de belangrijkste kengetallen opgenomen. Uitgebreidere gegevens met betrekking tot de bedrijfsuitkomsten zijn in hoofdstuk 3 vermeld. De gegevens hebben in beide hoofdstukken betrekking op het gemiddelde glasgroentebedrijf in Nederland in de periode 1987 tot en met 1989.

In de bijlagen 1 tot en met 15 zijn de bedrijfsuitkomsten meer gedetailleerd opgenomen. De cijfers hebben uitsluitend betrekking op het boekjaar 1989. De bedrijven zijn in voornoemde bijlagen onderscheiden naar geografische ligging en produktierichting.

2. Kerncijfers over de bedrijfsuitkomsten in 1987 tot en met 1989

Tabel 2.1 Enkele procentuele kengetallen bij de bedrijfsuitkomsten over 1987 tot en met 1989

Kengetallen	1987	1988	1989
Netto-bedrijfsresultaat per bedrijf			
als percentage van de kosten	8	-1	-1
Percentage winstgevende bedrijven	59	30	46
Percentage ondernemers met positieve besparing	82	56	55
Eigen vermogen per bedrijf als percentage van totaal vermogen (solvabiliteit)	65	67	58
Liquiditeit op korte termijn als percentage van de kosten	34	39	29

Tabel 2.2 De bedrijfsresultaten per bedrijf/ondernemer in 1987 tot en met 1989 (x 1000 gulden)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven van de populatie	3495	3611	3388
Aantal ondernemers per bedrijf	1,39	1,42	1,35
Oppervlakte glas per bedrijf in are	104	104	109
Bedrijfsresultaat per bedrijf			
Opbrengsten	616,2	576,8	653,8
Kosten	<u>572,5</u>	<u>583,1</u>	<u>660,7</u>
Netto-bedrijfsresultaat	43,7	-6,3	-6,9
Inkomen en besparing per ondernemer			
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	96,4	59,8	65,1
Totaal gezinsinkomen	138,7	103,2	104,3
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	123,3	77,4	72,9
Gezinsbestedingen	<u>55,6</u>	<u>55,1</u>	<u>51,8</u>
Besparingen	67,7	22,3	21,1
Herkomst middelen per bedrijf			
Totaal eigen middelen	154,4	100,9	112,5
Totaal van vreemde middelen	<u>36,1</u>	<u>83,3</u>	<u>164,5</u>
Totaal beschikbare middelen	190,5	184,2	277,0
Besteding middelen per bedrijf			
Aflossing leningen o/g	47,1	32,9	58,9
Bruto-investeringen	100,6	126,7	170,3
Mutaties in liquiditeiten	30,3	19,4	19,6
Overige bestedingen	<u>12,5</u>	<u>5,2</u>	<u>28,2</u>
Totale besteding van middelen	190,5	184,2	277,0
Het eigen- en vreemd vermogen			
Eigen vermogen per einde boekjaar	798,4	903,0	827,2
Vreemd vermogen per einde boekjaar	<u>425,9</u>	<u>450,0</u>	<u>598,1</u>
Totaal vermogen per einde boekjaar	1224,3	1353,0	1425,3

Tabel 2.3 Kosten, opbrengsten en bedrijfsresultaat in guldens per vierkante meter glas

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	88	81	85
Oppervlakte glas in m2	10430	10361	10890
Arbeidsbezetting in uren per m2	0,77	0,78	0,85
Gemiddeld verbruik van brandstoffen in m3 gas per m2	42	40	44
Bruto-investeringen per m2 in guldens	9,60	12,20	15,60
Kosten			
Arbeid	18,00	18,60	20,40
Rente	4,40	4,20	5,10
Afschrijvingen	7,70	7,90	7,90
Gas en stookolie	8,40	8,70	8,70
Electra	0,80	0,90	0,90
Overige kosten	<u>15,60</u>	<u>16,00</u>	<u>17,70</u>
Totale kosten	54,90	56,30	60,70
Opbrengsten			
Groenten	57,40	55,10	58,10
Overige tuinbouwprodukten	1,10	0,40	1,10
Overige opbrengsten	<u>0,60</u>	<u>0,20</u>	<u>0,80</u>
Totale opbrengsten	59,10	55,70	60,00
Netto-bedrijfsresultaat	4,20	-0,60	-0,70
Idem in procenten van de kosten	8	-1	-1

3. De bedrijfsresultaten, inkomen, besteding en besparing, herkomst en besteding van middelen en de balansen in 1987 tot en met 1989

Tabel 3.1 De bedrijfsresultaten per bedrijf (x 1000 gld)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	88	81	85
Oppervlakte glas in m ²	10430	10361	10890
Arbeidsbezetting in mansjaren	4,62	4,61	5,29
Brandstoffenverbruik (x miljoen Kcal)	3332	3114	3667
Idem (x miljard joules)	13949	13040	15353
Geïnvesteed vermogen per 1 januari	775000	861000	947000
Kosten			
Arbeid	188,1	192,6	222,3
Rente	45,5	43,1	55,3
Afschrijvingen	80,8	81,9	86,3
Gas en stookolie	87,2	90,1	94,6
Electra	8,5	8,9	9,9
Overige kosten	162,4	166,5	192,3
Totale kosten	572,5	583,1	660,7
Opbrengsten			
Groenten	599,0	571,1	632,8
Overige tuinbouwprodukten	11,2	4,3	12,2
Overige opbrengsten	6,0	1,4	8,8
Totale opbrengsten	616,2	576,8	653,8
Netto-bedrijfsresultaat	43,7	-6,3	-6,9
Idem in procenten van de kosten	8	-1	-1

Tabel 3.2 Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer (x 1000 gld)

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	88	81	85
Aantal ondernemers	127	120	126
Netto-bedrijfsresultaat	31,4	-4,4	-5,1
Arbeidsopbrengst van de ondernemer	96,4	59,8	65,1
Ondernemersinkomen	111,8	73,9	81,2
Gezinsinkomen uit het bedrijf	125,7	89,1	92,5
Totaal gezinsinkomen	138,7	103,2	104,3
Besteedbaar inkomen gezin en bedrijf	123,3	77,4	72,9
Totaal van gezinsbestedingen	55,6	55,1	51,8
Besparingen	67,7	22,3	21,1

Tabel 3.3 *Herkomst en besteding van de middelen per bedrijf (x 1000 gld)*

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	88	81	85
Herkomst			
Afschrijvingen	80,8	81,9	86,3
Besparingen	94,3	31,6	28,6
Totaal van afschrijvingen en besparingen	175,1	113,5	114,9
Overige mutaties in het eigen vermogen	-20,7	-12,6	-2,4
Totaal van eigen middelen	154,4	100,9	112,5
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	43,7	70,7	153,4
Overige mutaties in het vreemde vermogen	-7,6	12,6	11,1
Totaal van beschikbare middelen	190,5	184,2	277,0
Besteding			
Aflossingen op leningen o/g	47,1	32,9	58,9
Bruto-investeringen	100,6	126,7	170,3
Mutaties in veldinventaris, materialen enz.	5,7	2,2	11,0
Netto-investeringen en beleggingen buiten het bedrijf	6,8	3,0	17,2
Mutaties in liquiditeiten	30,3	19,4	19,6
Totaal besteding van middelen	190,5	184,2	277,0

Tabel 3.4 *Balansen per 31 december per bedrijf (x 1000 gld)*

	1987	1988	1989
Aantal bedrijven	88	81	85
Activa			
Duurzame produktiemiddelen	737,7	839,9	947,1
Voorraad materialen en veldinventaris	69,7	73,7	82,8
Liquiditeiten	180,7	207,4	178,2
Overige bezittingen	236,2	232,0	217,2
Totaal activa	1224,3	1353,0	1425,3
Passiva			
Vreemd vermogen op lange termijn	369,0	395,3	528,2
Vreemd vermogen op korte termijn	56,9	54,7	69,9
Totaal vreemd vermogen	425,9	450,0	598,1
Eigen vermogen	798,4	903,0	827,2
Totaal passiva	1224,3	1353,0	1425,3
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen			
	65	67	58

Bijlagen 1 tot en met 15

Bijlage 1 Grondgebruik over 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drijf- ven	Waarvan bedrijven gelegen in:		W.v. 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Aantal bedrijven in %	100	55	45	89	71
Aantal sbe	473	577	348	508	560
Staannd glas	m2	m2	m2	m2	m2
Tomaten	5020	7006	2610	5632	6488
Komkommers	5043	5150	4913	5565	6224
Sla	3363	3080	3706	2803	1087
Radijs	3631	6592	39	4054	3147
Andijvie	438	530	326	492	506
Augurken	224	0	495	130	0
Paprika	1284	1410	1130	1440	1796
Snijbonen	527	0	1165	69	0
Spinazie	225	0	499	0	0
Bospeen	97	177	0	109	0
Koolrabi	27	0	60	30	0
Stambonen	42	0	93	47	0
Overige groenten	828	306	1461	572	544
Overige produkten	508	854	92	571	482
Totaal van produkten	21257	25105	16589	21514	20274
Oppervlakte staannd glas met buisverwarming	are	are	are	are	are
met heteluchtverwarming onverwarmd	86	111	55	96	120
	15	11	19	17	2
	8	5	13	1	1
Totaal	109	127	87	114	123
Opengrondstuinbouw					
Groenten	8	0	17	7	3
Overige produkten	3	0	7	4	5
Braakland	19	6	34	21	21
Totaal tuinbouw	139	133	145	146	152
Akkerbouw en grasland	16	6	27	18	16
Verhuurd aan derden	18	8	29	12	9
Erf, blijvende paden, en	41	47	36	41	46
Totaal kadastrale opp. waarvan eigendom	214	194	237	217	223
	205	192	220	209	219

Bijlage 2 Arbeidsbezetting en energieverbruik over 1989 (gemidd. per bedrijf)

	Alle be- drij- ven		Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verv.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Aantal ondernemers per bedrijf	1.35	1.43	1.27	1.35	1.41
Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	40	40	41	40	40
Arbeidsbezetting in mensjaren:					
arbeid v/d ondernemer	1.77	1.87	1.66	1.80	1.91
arbeid v/d echtgenotes	.30	.23	.39	.32	.34
arbeid v/d overige gezinsleden	.13	.17	.07	.13	.16
arbeid van vast perso- neel	1.31	1.74	.78	1.46	1.69
arbeid van los perso- neel	1.78	1.80	1.77	1.92	2.10
Totale arbeidsbezetting	5.29	5.81	4.67	5.63	6.20
Energieverbruik:					
gas m3 x 1000	484.2	604.2	338.6	543.2	642.5
petroleum lt x 1000	.2	.0	.4	.1	.1
ov. olie lt x 1000	.5	.0	1.2	.6	.7
Totaal verbruik in k/cal x 1.000.000	3667	4568	2573	4113	4864
Idem in joules x 1.000.000.000	15353	19127	10773	17220	20368
Electriciteit (x 1000 KWH)	60.7	71.0	48.1	67.6	74.9

Bijlage 3 Bedrijfsresultaten over 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Omzet in %	100	67	33	97	89
Geïnvesteed vermogen per begin van het boekjaar	947000	1191000	652000	1018000	1134000
KOSTEN					
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	86070	102780	65790	93580	104120
Afschrijving vaste plant- opstand	230	0	520	260	310
Huur en pacht	620	630	610	670	360
Rente	55270	67900	39950	59890	67140
Onderhoud	14890	16650	12760	16230	18050
Electriciteit	9930	12070	7350	11050	12010
Gas	94260	117020	66640	105730	124640
Overige energiekosten	360	30	770	350	430
Meststoffen	16310	18930	13120	18030	20360
Zaad-plant-en pootgoed	45510	49760	40350	48700	51950
Gewasbeschermingsmiddelen	9610	10420	8630	10520	11460
Overige materialen	21260	27500	13680	23730	28360
Veekosten	10	20	0	10	20
Werk door derden	10440	13470	6770	10840	11780
Afleveringskosten	40640	46270	33790	43700	47820
Autokosten 1)	4770	5570	3790	5030	5550
Arbeid ondernemers	95120	100620	88440	96660	102550
Arbeid echtgenotes	10700	8190	13750	11250	11830
Arbeid ov.gezinsleden	4580	6130	2710	4800	5730
Arbeid personeel	112060	146440	70350	123520	143130
Overige kosten	28240	33430	21940	30880	34630
TOTAAL	660880	783830	511710	715430	802230
minus subsidie loon	150	230	60	170	170
TOTALE KOSTEN	660730	783600	511650	715260	802060
OPBRENGSTEN					
Groenten	632830	767150	469910	690980	786600
Fruit	260	50	530	300	40
Snijbloemen	8180	12270	3190	9170	6610
Pot-en perkplanten	980	1780	0	1100	1370
Bloembollen	2760	5030	0	3100	3860
Mutatie veldinventaris	5780	5300	6360	6720	8850
Akkerbouw en veeteelt	60	0	140	70	90
Overige opbrengsten	2730	1440	4290	2860	2330
Aanwas vaste plantopstand	130	0	270	140	150
Aanwas bloembollenkraam	140	250	0	140	190
TOTALE OPBRENGSTEN	653850	793270	484690	714580	810090
NETTO-BEDRIJFSRESULTAAT					
	-6880	9670	-26960	-680	8030
in % van de kosten	-1	1	-5	0	1
in % van het geïn.v.verm.	-1	1	-4	0	1
Arbeidsopbr. per mensjaar	40740	46680	31770	41850	43760

1)Excl. afschrijving en rente

Bijlage 4 Spreiding van het netto-bedrijfsresultaat in procenten van de kosten
(aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Rentabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
40 en meer	9	-	19	8	6
40 - 30	5	3	6	3	3
30 - 20	9	12	6	5	7
20 - 10	10	8	12	11	6
10 - 0	<u>21</u>	<u>28</u>	<u>13</u>	<u>24</u>	<u>26</u>
Totaal verliesgevend	54	51	56	51	48
Positief					
0 - 10	36	33	40	38	39
10 - 20	7	10	3	7	8
20 en meer	<u>3</u>	<u>6</u>	<u>1</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
Totaal winstgevend	46	49	44	49	52
	100	100	100	100	100
Netto-bedrijfsresultaat in % van de kosten (ongewogen gem.)					
Standaardfout	2,1	2,1	3,6	2,0	2,2

Bijlage 5 Arbeidsopbrengst, inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1989
(gemiddeld per ondernemer)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Aantal ondernemers	126	73	53	119	102
Netto-bedrijfsresultaat	-5080	6770	-21290	-500	5700
Handenarbeid v.d. ondernemer	70200	70470	69830	71620	72780
Arbeidsopbrengst v.d. ondern.	65120	77240	48540	71120	78480
Berekende rente +	40760	47500	31530	44340	47600
Ontvangen rente +	1320	1390	1210	1460	1690
Betaalde rente -	24980	29310	19050	27400	28800
Financ. kosten -	1470	1420	1530	1610	1660
Saldo	15630	18160	12160	16790	18830
Rentesubsidie	460	550	340	520	480
Ondernemersinkomen	81210	95950	61050	88430	97790
Handenarbeid echtgenote	7900	5730	10860	8340	8400
Handenarb. overige gezinsl.	3380	4290	2130	3570	4060
Tot. Handenarb. gezinsleden	11280	10020	12990	11910	12460
Gezinsinkomen uit bedrijf	92490	105970	74040	100340	110250
Inkomen buiten het bedrijf	11780	10590	13430	11580	11690
Totaal gezinsinkomen	104270	116560	87470	111920	121940
Af: Ontv./bet. WIR-premie	-4220	-3390	-5350	-4750	-5680
Persoonlijke belastingen	24120	30970	14750	26320	27800
Premies voor volksverzek.	11490	12810	9690	12310	12440
Totaal van belast. en premies	31390	40390	19090	33880	34560
Besteedb. ink. gezin en bedr	72880	76170	68380	78040	87380
Af: Premie vrijw. verzekering	5070	6080	3700	5310	5650
Betaald loon gezinsleden	2230	3760	140	2490	2900
Overige gezinsbestedingen	44490	48150	39470	44900	45490
Totaal van gezinsbestedingen	51790	57990	43310	52700	54040
Besparing incl. WIR-premie	21090	18180	25070	25340	33340
Besparing excl. WIR-premie	16870	14790	19720	20580	27660
Specificatie v/h inkomen buiten bedrijf					
Positief					
Huurwaarde woning(en)	7550	7970	6980	7850	8090
Huren buiten bedrijf	220	340	50	250	290
Rente buiten bedrijf	3950	4070	3780	4210	4860
Uitkering volksverzekeringen	2920	1850	4370	2610	2450
Inkomen uit arbeid	1900	2460	1130	2130	2100
Overige baten	1170	440	2200	670	490
Totaal positief	17710	17130	18510	17720	18280
Negatief					
Afschrijving woning(en)	2580	2770	2320	2690	2780
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	1750	2510	710	1720	1910
Rente prive-leningen	1550	1180	2050	1670	1830
Overige lasten	50	90	0	60	70
Totaal negatief	5920	6540	5090	6130	6590
Inkomen buiten bedrijf	11790	10590	13420	11590	11690

Bijlage 6 Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal gezinsinkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Aantal ondernemers	126	73	53	119	102
Arbeidsopbrengst	%	%	%	%	%
van de ondernemer					
- f 30.000,- en meer	3	1	6	4	4
- f 30.000,- - - f 15.000,-	4	-	9	4	-
- f 15.000,- - - f 0,-	4	-	9	4	5
f 0,- - - f 15.000,-	12	17	5	11	11
f 15.000,- - - f 30.000,-	17	12	23	8	8
f 30.000,- - - f 45.000,-	6	6	6	7	6
f 45.000,- - - f 60.000,-	6	10	1	7	8
f 60.000,- - - f 90.000,-	17	19	15	19	17
f 90.000,- - - f 120.000,-	13	10	18	15	18
f 120.000,- - - f 180.000,-	13	18	4	15	16
f 180.000,- en meer	5	7	3	6	7
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Ondernemersinkomen	%	%	%	%	%
van de ondernemer					
- f 30.000,- en meer	3	1	5	3	4
- f 30.000,- - - f 15.000,-	1	-	4	2	-
- f 15.000,- - - f 0,-	3	-	6	3	1
f 0,- - - f 15.000,-	5	3	9	6	4
f 15.000,- - - f 30.000,-	16	14	19	9	8
f 30.000,- - - f 45.000,-	16	14	20	15	15
f 45.000,- - - f 60.000,-	3	3	1	3	3
f 60.000,- - - f 90.000,-	16	18	12	17	17
f 90.000,- - - f 120.000,-	9	13	3	10	11
f 120.000,- - - f 180.000,-	17	19	14	19	22
f 180.000,- en meer	11	15	7	13	15
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Totaal gezinsinkomen	%	%	%	%	%
van de ondernemer					
- f 30.000,- en meer	1	1	1	1	2
- f 30.000,- - - f 15.000,-	2	-	4	2	2
- f 15.000,- - - f 0,-	2	-	4	2	-
f 0,- - - f 15.000,-	2	-	5	2	-
f 15.000,- - - f 30.000,-	14	12	17	10	11
f 30.000,- - - f 45.000,-	6	4	8	5	4
f 45.000,- - - f 60.000,-	8	6	12	8	6
f 60.000,- - - f 90.000,-	18	19	17	17	15
f 90.000,- - - f 120.000,-	12	17	5	13	14
f 120.000,- - - f 180.000,-	18	21	15	21	23
f 180.000,- en meer	17	20	12	19	23
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

Bijlage 7 Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan verwarmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis-trict	overig Nederland	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Aantal ondernemers	126	73	53	119	102
Besparingsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
f 60.000,- en meer	6	5	7	6	4
f 60.000,- - f 30.000,-	11	10	13	12	8
f 30.000,- - f 15.000,-	13	14	12	11	10
f 15.000,- - f 0,-	<u>15</u>	<u>16</u>	<u>13</u>	<u>15</u>	<u>15</u>
Totaal negatief	45	45	45	44	37
Positief					
f 0,- - f 15.000,-	8	7	8	6	7
f 15.000,- - f 30.000,-	8	6	11	6	6
f 30.000,- - f 60.000,-	15	18	10	16	18
f 60.000,- en meer	<u>24</u>	<u>24</u>	<u>26</u>	<u>28</u>	<u>32</u>
Totaal positief	55	55	55	56	63
	100	100	100	100	100

Bijlage 8 Herkomst van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Afschrijving duurzame pro- duktiemiddelen	86070	102780	65790	93580	104120
Afschrijving vaste plantopst	230	0	520	270	310
Totaal van afschrijvingen	86300	102780	66310	93850	104430
Besparingen	28580	25960	31760	34190	46970
Totaal van afschrijvingen en besparingen	114880	128740	98070	128040	151400
Erfenissen en schenkingen	1750	290	3530	1140	1070
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	-2040	-3370	-430	-2240	-2280
Koerswinsten of -verliezen op effecten	3520	7290	-1040	3950	4920
Betaalde premie levensver- zekering ed.	-5730	-7270	-3870	-6380	-7680
Vermogenssubsidies: - investeringssubsidie	80	140	0	90	110
Totaal van vermogenssubs.	80	140	-10	90	110
Totaal van eigen middelen	112460	125820	96260	124600	147540
Nieuwe leningen o/g op lange termijn	153430	174680	127640	169080	192040
Mutaties van kredieten van banken op lange termijn	8990	20230	-4640	8110	8380
Totaal op lange termijn	162420	194910	123000	177190	200420
Mutaties in vr.vermogen op korte termijn	2140	7360	-4190	1900	1750
Totaal van vreemde middelen	164560	202270	118810	179090	202170
Totaal beschikbare middelen	277020	328090	215070	303690	349710

Bijlage 9 Besteding van de middelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Aflossingen op leningen o/g	58920	71040	44220	64700	72980
Bruto investeringen in:					
- grond (in exploitatie)	19220	33010	2480	21560	22970
- bedrijfsgebouwen	11960	14530	8850	13420	16480
- glasopstanden	58290	69070	45220	65400	79390
- verwarmingsinstallaties	39410	49310	27410	44220	55190
- overige installaties	19790	24440	14160	22140	27550
- machines en werktuigen	7840	10060	5150	8730	10230
- plantopstanden	130	0	280	140	150
- bloembollen	140	260	0	160	200
- betaling op lopende invest	7330	1330	14620	8220	890
- overige inventaris	6160	6890	5240	6910	7560
Bruto-investeringen	170270	208900	123410	190900	220610
Veldinventaris	5780	5300	6360	6720	8850
Materialen	3750	6250	710	4230	5600
Vooruitbetaalde kosten	1450	1320	1630	1630	1990
Totaal ov. prod. middelen	10980	12870	8700	12580	16440
Woningen	16970	16340	17730	13870	17300
Deelname veiling e.d.	320	490	110	440	610
Leningen u/g	-210	-390	0	-240	-300
Overige beleggingen	110	540	-400	280	380
Netto-investeringen en be- leggingen buiten het bedrijf	17190	16980	17440	14350	17990
Voorraad produkt	-60	0	-140	-70	-90
Vorderingen	5220	4750	5800	5960	5010
Effecten	1070	3030	-1310	1200	1640
Spaarrekeningen	13060	28700	-5910	14190	17880
Kas, bank en postgiro	370	-18180	22860	-120	-2750
Totaal van mutaties en liquiditeiten	19660	18300	21300	21160	21690
Totaal bestedingen van middelen	277020	328090	215070	303690	349710

N.B. Onder bruto-investeringen moet worden verstaan: aankopen minus verkopen tegen boekwaarde.

Bijlage 10 Spreiding van de bruto-investeringen (aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan verwarmde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis-trict	overig Nederland	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Investeringsklasse	%	%	%	%	%
Negatief	-	-	-	-	-
Positief:					
f 0,- - f 10.000,-	33	23	45	25	16
f 10.000,- - f 20.000,-	15	20	9	17	21
f 20.000,- - f 40.000,-	14	12	16	15	15
f 40.000,- - f 80.000,-	13	17	10	15	18
f 80.000,- - f 150.000,-	6	8	3	7	8
f 150.000,- - f 250.000,-	5	8	1	5	5
f 250.000,- - f 500.000,-	3	-	7	4	4
f 500.000,- en meer	<u>11</u>	<u>12</u>	<u>9</u>	<u>12</u>	<u>13</u>
Totaal	100	100	100	100	100

Bijlage II Balans per 31 december 1989 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven gelegen in:	Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:		
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Boekw.slijtende duurz.prod. midd.in % van de nieuwwaarde per begin v.h.boekjaar	38	39	37	39	40
Idem per einde boekjaar	39	40	38	40	41
Duurz.prod,middelen:					
Grond(in exploitatie)	311850	459640	132530	329850	376150
Bedrijfsgebouwen	58720	66000	49890	63460	73010
Glasopstanden	278840	327760	219490	301930	334680
Verwarmingsinstallaties	131320	157340	99750	147140	177000
Overige installaties	79450	95500	59960	87080	98380
Machines en werktuigen	40740	47600	32420	44590	49200
Plantopstanden	530	0	1170	590	690
Bloembollen en knollen	2580	4710	0	2900	3610
Bet.op lop.investeringen	13420	8680	19170	15060	9410
Overige inventaris	29670	32020	26820	32240	34580
Totaal	947120	1199250	641200	1024840	1156710
Ov.produktiemiddelen					
Veldinventaris	54200	66810	38900	59640	70690
Voorraad materialen	25010	35140	12730	28020	33540
Vooruitbetaalde kosten	3530	3750	3260	3940	4640
Totaal	82740	105700	54890	91600	108870
Liquiditeiten:					
Vorderingen	28380	33390	22290	31560	33410
Effecten	16000	26730	2970	17950	22330
Spaarrekeningen e.d.	98160	114340	78540	104600	124570
Kas,lop.rek.banken/giro	35670	24200	49590	37530	41230
Totaal	178210	198660	153390	191640	221540
Overige bezittingen					
Woningen	189970	210600	164940	193170	210810
Deelnamsveiling e.d.	8290	10980	5020	9010	10940
Leningen u/g	2630	4240	690	2930	3650
Diversen	16320	18530	13620	17300	20190
Totaal	217210	244350	184270	222410	245590
Totaal activa	1425280	1747960	1033750	1530490	1732710
Passiva					
Vreemd vermogen	598110	728350	440080	653490	715990
Eigen vermogen	827170	1019610	593670	877000	1016720
Totaal passiva	1425280	1747960	1033750	1530490	1732710
Eigen verm.in % v/h totaal vermogen	58	58	57	57	59

Bijlage 12 Samenstelling van het vreemde vermogen per 31 december 1989 en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan:	
		Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Vr.vermogen op lange term.					
Leningen van Rabobanken	424070	529250	296440	463660	503650
Leningen van ov.banken	11670	5040	19720	13100	16330
Leningen van familieleden	26530	15680	39680	28010	30730
Leningen van ov.partic.	120	220	0	130	170
Kredieten Rabobanken	59880	86410	27690	64500	67990
Kredieten ov.banken	1020	0	2250	1140	1430
Overig	4930	1170	9530	5550	5640
Totaal	528220	637770	395310	576090	625940
Vr.verm. op korte term.					
Te betalen omzet-en loonbel.	5030	5590	4360	5650	6500
Te betalen kosten	54670	74350	30790	60540	70130
Te betalen investeringen	9670	10510	8660	10850	13250
Overig	520	130	960	360	170
Totaal	69890	90580	44770	77400	90050
Totaal vreemd vermogen	598110	728350	440080	653490	715990
vr.verm.in % v/h totaalvern.	42	42	43	43	41
Vermogensvergelijking					
Eigen verm. per 31-12-1988	776900	969010	543810	820210	944840
Corr.o/d balans 31-12-1988	520	880	90	580	730
Corr.a.g.v.wijziging in de keuzeregeling batr.omzetz.	-400	0	-890	-450	-570
Herw. a.g.v.prijwijziging	23990	26680	20710	25910	28610
Eigen verm. per 1-01-1989	801010	996570	563720	846250	973610
Mut. eigen verm. in 1989	26160	23040	29950	30750	43120
Eigen vermogen per 31 december 1989	827170	1019610	593670	877000	1016730

Bijlage 13 Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaalvermogen (solvabiliteit) per 31 december 1989 (aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warmede glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Solvabiliteitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief	1	-	2	1	-
0 - 10	1	1	-	1	1
10 - 20	11	6	18	12	12
20 - 30	6	8	5	7	3
30 - 40	7	11	3	8	9
40 - 50	9	13	4	10	10
50 - 60	16	20	9	15	16
60 - 70	9	8	12	11	10
70 - 80	16	9	24	10	12
80 - 90	10	8	14	12	12
90 - 100	14	16	11	13	15
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>
Eigen vermogen in % van het totaalvermogen (ongewogen gem.)	59	58	60	57	60
Standaardfout	2,9	3,6	4,6	3,0	3,2

Bijlage 14 Liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veldinventaris minus
vreemd vermogen op korte termijn per 31-12-1989(gemidd. per bedrijf)

	Alle be- drij- ven	Waarvan bedrijven gelegen in: Zuidholl. Glasd.	Overig Nederl.	Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan: Verwarmd glasgr.	Buis verw.
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Kas,lop.rekeningen					
banken en postgiro	35670	24200	49590	37530	41230
Spaarrekeningen e.d.	98160	114340	78540	104600	124570
Effecten	16000	26730	2970	17950	22330
Voorraad product en vorderingen	28380	33390	22290	31560	33410
Voorr.materialen e.d.	28550	38890	16000	31960	38180
Veldinventaris	54190	66810	38890	59640	70690
A. Totaal	260950	304360	208280	283240	330410
Te betalen omzet- en loonbelasting	5030	5590	4360	5650	6500
Te betalen kosten	54670	74350	30790	60540	70130
Te betalen investeringen	9670	10510	8660	10850	13250
Overig kort krediet	520	140	960	370	160
B. Totaal vr.verm. op korte term.	69890	90590	44770	77410	90040
Saldo (A minus B)	191060	213770	163510	205830	240370
id.in % v/d kosten	29	27	32	29	30

Bijlage 15 Spreiding van de liquiditeiten, voorraad materialen e.d. en veld-inventaris minus vreemd vermogen op korte termijn in procenten van de kosten (aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrij- ven	Waarvan bedrij- ven gelegen in:		Waarvan 50% en meer van de sbe in glas aan ver- warde glasgroenten	
		Zuidholl. Glasdis- trict	overig Neder- land	totaal	w.v. overwegend buisverwarming
Aantal bedrijven	85	46	39	80	66
Liquiditeitsklasse	%	%	%	%	%
Negatief					
30 - 10% van de jaarkosten	2	4	-	-	-
10 - 0% van de jaarkosten	<u>7</u>	<u>7</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>6</u>
Totaal negatief	9	11	8	8	6
Positief					
0 - 10% van de jaarkosten	25	31	18	28	23
10 - 30% van de jaarkosten	29	27	31	30	34
30 - 50% van de jaarkosten	15	9	22	12	11
50% en meer van de jaarkosten	<u>22</u>	<u>22</u>	<u>21</u>	<u>22</u>	<u>26</u>
Totaal positief	91	89	92	92	94
	100	100	100	100	100

In de reeks "Periodieke Rapportage" zijn op dit gebied verschenen:

- No. 18-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder glas in Nederland over 1988.
- No. 20-89 Rentabiliteit en financiering van de champignonteelt in Nederland over 1989.
- No. 17-89 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt onder glas in Nederland over 1989.
- No. 16-89 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt onder glas in Nederland over 1989.
- No. 15-88 Rentabiliteit en financiering van de tuinbouw onder glas in Nederland over 1988.
- No. 23-88 Rentabiliteit en financiering van de boomkwekerij in Nederland over 1988/89.
- No. 21-88 Rentabiliteit en financiering van de bloembollenteelt in Nederland over 1988.
- No. 22-88 Rentabiliteit en financiering van de fruitteelt in Nederland over 1988 (oogst 1988/89).
- No. 19-88 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt in de open grond in Nederland over 1988 (oogst 1988/89).